

La Garriga, l'Empordà tossut

No ens enganyem: no serà mai el paisatge favorit de Catalunya. No té cap dels ingredients bàsics del que la majoria de gent considera un paisatge bonic. No té prats verds, ni muntanyes escarpades, ni boscos centenaris, ni aigua, ni poblets medievals. De fet, la primera impressió que fa la Garriga d'Empordà, si la travessem en cotxe per la carretera de Llers a Avinyonet de Puigventós, és la d'un paisatge feréstec, sec, pedregós, embardissat, inhòspit i sense cap tipus d'atractiu.

Però si deixem el cotxe i ens aventurem a peu pels seus camins i corriols aviat se'ns revela la profunditat de l'empremta humana, que remet a la seva època d'esplendor; una empremta profunda no per la seva antigor històrica ni per la capacitat de transformar radicalment el medi, sinó sobretot per la voluntat de subsistència, per la tossuderia de convertir en fèrtil un terreny completament erm. I així, de mica en mica, descobrim enmig dels garrics que donen nom a aquest espai una clapa d'oliveres, i al costat una paret de pedra seca mig enrunada, i amb un xic de paciència alguna de les impressionants barraques de pedra que, sorprenentment, s'aguanten sense cap material de cohesió.

És el que queda d'un paisatge creat a partir del segle XVIII, quan s'inicià la colonització agrícola de l'indret, i la transformació d'aquells terrenys pedregosos i plens de garrigues i esbarzers en terres conreades, a còpia d'arrencar-ne les roques i plantar-hi oliveres

Les pedreres

Un dels usos tradicionals de la Garriga d'Empordà, ja des del segle XVIII, foren les pedreres per extreure pedra calcària. Els últims anys, però, aquesta activitat s'ha incrementat de tal manera que amenaça de destruir els valors de l'espai. L'any 2005 la possible instal·lació d'una pedrera de 27 hectàrees al bell mig de la Garriga, a Llers, va mobilitzar els habitants de la zona, que van crear la plataforma Salvem la Garriga. L'any passat la Comissió d'Urbanisme va descartar el projecte i va proposar que la pedrera s'emplacés a l'est del lloc, on ja n'hi ha diverses.

XAVIER ROQUETA

i vinya, i d'usar la mateixa pedra arrencada per construir barraques que servien com a refugi per als pagesos i per fer parets que permetien delimitar les propietats o aplanar el terreny. Des de fa mig segle, però, el temps sembla haver-se aturat a la Garriga d'Empordà. Des de la fred de 1956, que va matar les oliveres, les prop de 1.200 hectàrees que formen aquest espai es van anar abandonant fins a arribar a l'aspecte actual.

Però alguna cosa està canviant a la Garriga. Des de fa pocs anys la plataforma Salvem la Garriga i els ajuntaments de Llers, Avinyonet de Puigventós i Vilanant lluiten per evitar la degradació de la zona a causa de l'abandonament, els abocaments il·legals i les activitats extractives. Amb l'ajut de la Fundació Territori i Paisatge han difós els valors ecològics i culturals de la Garriga i han iniciat una estratègia per recuperar el patrimoni i fer-lo visitable, per potenciar de nou les activitats agrícoles i ramaderes i per fer una gestió forestal sostenible.

Fa uns 200 anys la tossuderia i l'esforç de la gent de l'Empordà van permetre transformar un paisatge erm en un paisatge productiu. Avui, de nou, la tossuderia i l'esforç de la gent del territori han permès fer el que semblava impossible: fer entendre que el paisatge no és només una foto de postal sinó per sobre de tot un reflex de la identitat i de la cultura locals. I avui s'acosten de nou a la Garriga d'Empordà i dibuixen una nova etapa on cultura i natura tornin a convergir per reconstruir un paisatge que no rebrà milers de visitants (ni falta que fa!) però que és únic i inimitable.